

ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายต่อเมืองใหญ่ในปัจจุบัน The Current Terrorist Threat to Major Cities

สุรชาติ บำรุงสุข^{1*}, ฉัตรพงศ์ ฉัตราคม², สันญา ทองบุศย์³, กุลนันท์ คันธิก⁴ และศิบัติ นพประเสริฐ⁵
Surachart Bamrungsuk^{1*}, Chatphong Shattrakom², Sanya Thongbud³
Kullanan Kunthich⁴ and Sibordee Nopprasert⁵

¹คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

²สำนักนายกรัฐมนตรี กรุงเทพฯ 10330

³สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรุงเทพฯ 10330

⁴โครงการความมั่นคงศึกษา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330

⁵คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000

¹Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Pathumwan, Bangkok 10330 Thailand

²The Prime Minister's Office, Bangkok 10330 Thailand

³Royal Thai Police, Bangkok 10330 Thailand

⁴Security Studies Project, Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Pathumwan, Bangkok 10330 Thailand

⁵Faculty of Arts, Silpakorn University, Muang, Nakhon Pathom 73000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: surachart.b@chula.ac.th

(Received: Apr 10, 2021; Revised: Jun 9, 2021; Accepted: Jun 16, 2021)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาที่เมืองใหญ่ของโลกกำลังเผชิญกับภัยคุกคามในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะจากการก่อการร้ายในพื้นที่เขตเมือง โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสำรวจเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า 1) เมืองกลายเป็นเป้าหมายหลักของการก่อการร้าย 2) การก่อการร้าย ความขัดแย้ง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลก สะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของการสงคราม จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นแบบแผนของสงครามใหม่ และ 3) เหตุการณ์การก่อการร้ายในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นถึงเปลี่ยนแปลงของการก่อการร้ายในหลากหลายมิติ ส่วนสุดท้ายของบทความจะนำเสนอแนวปฏิบัติสำหรับการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในเมืองของไทย

คำสำคัญ : การก่อการร้าย การก่อการร้ายในเมือง การต่อต้านการก่อการร้าย ความมั่นคงเมือง

Abstract

This research aimed to study the current problem and threat to major cities especially the urban terrorism. This research was a qualitative research relying on documentary research. The results showed that 1) cities became major targets for terrorism 2) worldwide terrorist incidents, conflicts, and violence indicated the changing face of war to the new pattern of warfare and 3) recent global terrorist incidents signified the changing face of terrorism in various dimensions. The last part of the article provided recommendations to enhance security in the urban areas in Thailand.

Keywords: Terrorism, Urban terrorism, Counter-terrorism, Urban security

บทนำ

ภายหลังการสิ้นสุดของสงครามเย็นในต้นทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา ภัยคุกคามความมั่นคงที่รัฐส่วนใหญ่ต้องเผชิญนั้น มักเป็นลักษณะของปัญหาความมั่นคงในรูปแบบใหม่ (Non-traditional security) กล่าวคือเป็นภัยคุกคามที่ไม่ใช่เรื่องของการทหารโดยตรงและมีลักษณะเป็น “Non-military issues” อีกทั้งยังไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องการรักษาเอกราช อำนาจอ

อธิปไตย และบูรณภาพแห่งดินแดนในแบบเดิม หากแต่เป็นภัยคุกคามในอีกแบบหนึ่งที่สามารถสร้างความเสียหายและผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความมั่นคงของชาติและความสงบสุขของประชาชนและสังคมได้ อาทิ วิกฤตเศรษฐกิจ ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การขาดแคลนทรัพยากร การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ การแพร่ระบาดของเชื้อโรคสายพันธุ์ใหม่ การเคลื่อนย้ายถิ่นฐานแบบไม่ปกติ การลักลอบค้ายาเสพติด อาชญากรรมข้ามชาติ และการก่อการร้าย เป็นต้น

หนึ่งในความท้าทายของความมั่นคงรูปแบบใหม่นั้น ภัยคุกคามจากการก่อการร้ายนับเป็นปัญหาด้านความมั่นคงที่สร้างผลกระทบแก่หลายประเทศ หรือที่เรียกว่าเป็นภัยคุกคามจากตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Threat from non-state actors) และทุกประเทศต่างมีความเสี่ยงจากภัยคุกคามนี้ไม่แตกต่างกัน (ดูเพิ่มเติมในงานของ Martin & Prager, 2019, pp. 1-760) นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าเหตุระเบิดที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ หรือแม้แต่เหตุร้ายที่เกิดขึ้นในสังคมไทยในระยะที่ผ่านมา เป็นเหตุที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่มีความเป็นเมืองมากกว่าพื้นที่ชนบท หรืออาจกล่าวได้ว่าเมืองในโลกสมัยใหม่เป็นเป้าหมายของการใช้ความรุนแรง (Freedman, 2018, p. 257 และดูเพิ่มเติมใน Graham, 2004, pp. 1-385) ลักษณะเช่นนี้ส่งสัญญาณเตือนถึงความจำเป็นในการเตรียมระบบเมืองและเตรียมประชาชนที่อาศัยอยู่ในเมือง ให้สามารถรองรับกับการก่อการร้ายและ/หรือการก่อวินาศกรรมที่มีเมืองเป็นเป้าหมายของการก่อเหตุรุนแรง

ในมิติของการบริหารจัดการเมืองสมัยใหม่จึงต้องรำลึกอยู่เสมอว่า ความรุนแรงทางการเมืองในโลกร่วมสมัย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการก่อการร้ายหรือการก่อวินาศกรรมทางการเมืองภายใน เมืองหลักเป็นเป้าหมายที่ดีที่สุด เพราะเมืองมีความเป็นศูนย์กลางของชุมชน และมีลักษณะเป็น “เป้าหมายอ่อน” (Soft target) ที่ป้องกันตัวเองได้ยาก หรือในอีกด้านเมืองเป็น “เป้าหมายเปิด” (Open target) (Martin & Prager, 2019, pp. 441-446) ที่มีพื้นที่หลายจุดที่มีความเปราะบางในการตกเป็นเป้าหมายของการก่อเหตุ อีกทั้งการใช้ความรุนแรงกระทำกับพื้นที่ที่เป็นเมืองจะทำให้เป็นข่าวได้มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับกระทำต่อเป้าหมายในพื้นที่ชนบท และข่าวของการก่อเหตุร้ายในเมืองก็ส่งผลกระทบทางการเมืองได้มากกว่าด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างจากกรณีระเบิดรถไฟที่กรุงมาดริด ประเทศสเปน เมื่อ ค.ศ. 2004 เหตุระเบิดรถไฟใต้ดินที่กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. 2005 หรือเหตุความรุนแรงที่เกิดขึ้นในช่วงหลังจากการก่อตัวของกลุ่มก่อการร้าย IS เช่น การบุกยึดร้านกาแฟคิงส์คิงส์กลางเมืองซีเรียเมื่อปลายปี ค.ศ. 2014 เหตุก่อการร้ายกลางกรุงปารีสเมื่อ ค.ศ. 2015 การก่อเหตุรุนแรงที่เมืองนิซ ประเทศฝรั่งเศส เมื่อ ค.ศ. 2016 เหตุระเบิดฆ่าตัวตายกลางคอนเสิร์ตในประเทศอังกฤษ เมื่อ ค.ศ. 2017 เป็นต้น ซึ่งเหตุความรุนแรงดังกล่าวล้วนเกิดในพื้นที่ที่เป็นเขตเมืองแทบทั้งสิ้น ตัวแบบเช่นนี้ชี้ให้เห็นถึงทิศทางที่กล่าวไว้ในข้างต้น และสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของเมืองได้เป็นอย่างดีอีกด้วย (Graham, 2004, pp. 31-53)

ประเด็นเช่นนี้อาจจะดูเป็นเรื่องใหม่สำหรับการบริหารจัดการเมืองของไทย ด้านหนึ่งอาจเป็นเพราะการเตรียมระบบงานของกรุงเทพฯ หรือเมืองหลักในภูมิภาค มักจะถือว่าเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาล ในอีกด้านหนึ่งผู้บริหารเมืองใหญ่เองก็ขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของงานความมั่นคงในลักษณะเช่นนี้ด้วย ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นจึงไม่แต่เพียงการขาดการเตรียมตัวที่ดีในการรับมือกับภัยจากความรุนแรงเท่านั้น หากแต่ยังขาดการเตรียมความคิด เตรียมความพร้อมในการรับมือ (ในความหมายของการมีแผนเผชิญเหตุ) เพื่อรองรับสถานการณ์ความรุนแรง เราไม่อาจมีความคิดที่ตั้งอยู่บนฐานความเชื่ออย่างว่า กรุงเทพฯ หรือเมืองหลักอื่นๆ ของไทยจะไม่เผชิญกับความรุนแรงหรือเหตุก่อการร้ายดังเช่นที่เกิดขึ้นในหลายเมืองของต่างประเทศ เพราะไทยไม่ใช่ประเทศที่เป็นเป้าหมายของการก่อการร้าย ทักษะเช่นนี้จะสวนทางกับความเป็นจริงอย่างมาก เพราะบทเรียนใหญ่หลังจากเหตุการณ์ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 หรือเหตุการณ์ 9/11 ที่เกิดขึ้นกับสหรัฐอเมริกา ได้ส่งผลให้มีการเตรียมระบบบริหารจัดการของเมืองให้สามารถรับกับสถานการณ์ความรุนแรงขนาดใหญ่ให้ได้ นอกจากนี้เหตุก่อการร้ายในหลายเมืองใหญ่ทั่วโลกล้วนเป็นข้อเตือนใจให้กับการบริหารความมั่นคงเมืองของไทยได้เป็นอย่างดี ดังนั้นจึงน่าจะถึงเวลาแล้วที่ประชาชนและสังคมไทยควรจะต้องตระหนักว่า “ระบบการบริหารจัดการเมืองสมัยใหม่จะต้องคำนึงถึงปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์” การยึดติดอยู่กับคำถามเก่าที่ว่าเมืองหลักของไทยจะตกเป็นเป้าหมายการโจมตีของผู้ก่อการร้ายหรือจะเผชิญกับการก่อวินาศกรรมหรือไม่นั้น อาจจะไม่มีประโยชน์มาก เพราะเมืองใหญ่ทั่วโลกสามารถตกเป็นเป้าหมายการโจมตีจากการก่อการร้ายได้เสมอ ฉะนั้น การสร้างความตระหนักรู้ของสังคม และการเตรียมความพร้อมของเมืองเพื่อรองรับต่อสถานการณ์ความรุนแรงในโลกสมัยใหม่จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่สำคัญในมิติความมั่นคงร่วมสมัย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัญหาเมืองใหญ่ของโลกในปัจจุบันที่กำลังเผชิญกับภัยคุกคามจากการก่อการร้าย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยจะเป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ซึ่งเป็นการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะใช้ข้อมูลจากเอกสารด้านความมั่นคง บทความวิชาการ งานวิจัย เอกสารราชการ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องที่เป็นข้อมูลจากแหล่งเปิด (Open sources) ที่นักวิจัยสามารถเข้าถึงได้จากห้องสมุดของมหาวิทยาลัย หรือจากห้องสมุดของหน่วยงานราชการ รวมถึงแหล่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลถูกนำมารวบรวม วิเคราะห์ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และนำเสนอถึงมาตรการและแนวทางการแก้ไขปัญหา การป้องกัน ปรามปราม และการบรรเทาความรุนแรงจากการก่อการร้าย เพื่อเป็นต้นแบบสำหรับสังคมไทยในอนาคต

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภัยคุกคามและการก่อการร้ายในพื้นที่เขตเมืองมีข้อค้นพบที่สำคัญประกอบด้วย

1) เมืองเป็นเป้าหมายหลักของการก่อการร้าย

การใช้ความรุนแรงและเหตุก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในบริบททางภูมิศาสตร์มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเวทีโลก ปัจจุบันสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอย่างมาก กล่าวคือสถานการณ์สงคราม ความขัดแย้ง และความรุนแรงในศตวรรษที่ 20 ด้านหนึ่งมีคุณลักษณะเป็นความรุนแรงในชนบท แต่สำหรับสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 คงต้องยอมรับว่าเป็นโลกของความรุนแรงในเมือง (Bamrungsuk, 2010, p. 23; Bamrungsuk, 2011, pp. 90-131; Graham, 2004, p. 23; Graham, 2011, p. 16; Beall *et al.*, 2011, p. 3) ความเปลี่ยนแปลงของบริบททางภูมิศาสตร์เช่นนี้เป็นข้อเตือนใจอย่างดียิ่งว่าเมืองกำลังตกเป็นเป้าหมายของการโจมตีจากการใช้ความรุนแรงในโลกร่วมสมัย อันอาจกล่าวได้ว่าภูมิศาสตร์ของความรุนแรงโดยเฉพาะการก่อการร้าย อยู่ในพื้นที่ของความเป็นเมือง ประกอบกับคุณลักษณะของความเป็นเมืองยิ่งทำให้พื้นที่ทางภูมิศาสตร์เช่นนี้มีความเปราะบางในตัวเองเป็นอย่างยิ่ง หรือในทัศนะของกลุ่มผู้ก่อการร้ายแล้ว พื้นที่ดังกล่าวมีเป้าหมายที่เหมาะสมแก่การโจมตีเป็นอย่างยิ่ง

จากสมมติฐานที่กล่าวในข้างต้น หลังจากเกิดเหตุก่อการร้ายกับสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ได้มีการประเมินเป้าหมายการโจมตีของผู้ก่อการร้ายอาจะจะมีปฏิบัติการอีกในอนาคต ซึ่งนักความมั่นคงและผู้ปฏิบัติหลาย ๆ คนมีความเห็นร่วมกันว่า เมืองเป็นเป้าหมายสำคัญที่อาจะเผชิญกับการก่อการร้ายได้ง่าย เนื่องจากเมืองเป็นศูนย์กลางของชีวิตในโลกสมัยใหม่ ได้แก่ การเป็นศูนย์กลางของชีวิตประชาชน ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ตลอดจนเป็นศูนย์รวมของกิจกรรมประจำวันของชีวิต ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ที่สำคัญก็คือเมืองเป็นสัญลักษณ์ของสถาบันทางสังคมที่ดำรงอยู่ในโลกสมัยใหม่ ในสถานะเช่นนี้การโจมตีเมืองไม่ว่าจะอยู่ในรูปของการก่อวินาศกรรม การก่อการร้าย หรือการก่อเหตุรุนแรง จึงส่งผลในทางจิตวิทยาอย่างมากต่อสังคมนั้นๆ ดังจะเห็นได้จากผลกระทบที่เกิดขึ้นจากโจมตีมหานครนิวยอร์กในกรณี 9/11 (กันยายน ค.ศ. 2001) การโจมตีมอสโกในหลายๆ ครั้ง (ธันวาคม ค.ศ. 2003, กุมภาพันธ์ ค.ศ. 2004, สิงหาคม ค.ศ. 2004) มาดริด (มีนาคม ค.ศ. 2004) ลอนดอน (มิถุนายน ค.ศ. 2005) มุมไบ (กรกฎาคม ค.ศ. 2006, พฤศจิกายน ค.ศ. 2008) ปารีส (มกราคม ค.ศ. 2015) แมนเชสเตอร์ (พฤษภาคม ค.ศ. 2017) และศรีลังกา (เมษายน ค.ศ. 2019) เป็นต้น

ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่าสำหรับผู้โจมตีหรือผู้ก่อการร้ายแล้ว เมืองเป็นเป้าหมายที่จูงใจในการก่อเหตุมากที่สุด เพราะโดยทั่วไปเมืองมีความเปราะบางในตัวเอง กล่าวคือเมืองเป็นเป้าหมายอ่อน อันเป็นเป้าหมายที่ระวังป้องกันได้ยากหรือเป็นเป้าหมายที่ไม่มีความแข็งแกร่งทนต่อการโจมตี สภาพเช่นนี้จึงทำให้ผู้มุ่งประสงค์จะก่อเหตุรุนแรงไม่ว่าจะด้วยเหตุผลของการทำลายล้าง หรือเหตุผลของการก่อการจลาจลสามารถใช้ประโยชน์จากลักษณะของเมืองได้โดยตรง (Bloom, 2012, p. 16)

2) การเปลี่ยนแปลงของสงครามในโลกร่วมสมัย

การก่อการร้าย ความขัดแย้ง และความรุนแรงที่เกิดขึ้นในทั่วทุกมุมโลก สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการสงครามที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นแบบแผนของสงครามใหม่ ความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในมิติต่างๆ ได้แก่

- **การเปลี่ยนแปลงของแบบแผนการสงคราม** : นักการทหารมักจะถูกสอนภายใต้กระบวนทัศน์ของแบบแผนการสงครามหลักในแบบเดิม ที่มีลักษณะเป็นสงครามตามแบบ (Conventional warfare) ซึ่งเป็นการใช้กำลังรบตามแบบด้วยการใช้กองทัพประจำการแห่งชาติ การใช้กำลังรบเช่นนี้ทำให้สงครามมีลักษณะเป็นสงครามสมมาตร (Symmetric warfare) เพราะกำลังรบของคู่กรณีมีความเท่าเทียมกันในระดับของความเป็นกองทัพแห่งชาติ แต่การสงครามในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนไป

เป็นสงครามนอกแบบ (Unconventional warfare) ในปัจจุบันก็เห็นได้ชัดเจนถึงการกระจายตัวของแบบแผนความรุนแรงชุดใหม่ที่อยู่ในรูปแบบของการก่อการร้ายมากขึ้น (Freedman, 2018, pp. 198-208) สภาพเช่นนี้ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าสงครามในอนาคตจะเป็นอสมมาตร จนอาจกล่าวได้ว่าโลกปัจจุบันได้ก้าวเข้าสู่ “ยุคของสงครามอสมมาตร” (Asymmetric warfare) นั้นเอง (Bamrungsuk, 2017, pp. 1-235)

- **การเปลี่ยนแปลงของคู่สงคราม :** ในมิติของสงครามตามแบบ คู่สงครามมีสถานะเป็นรัฐ เพราะรัฐเท่านั้นที่เป็นเจ้าของกองทัพแห่งชาติ หรือรัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดเครื่องมือแห่งความรุนแรงของรัฐ ในอีกด้านหนึ่งสงครามเช่นนี้เป็นสงครามระหว่างรัฐ (Inter-state warfare) ซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้บ่งชี้ว่ารัฐเท่านั้นที่เป็นตัวแสดงที่มีอำนาจในการทำสงคราม แต่หากพิจารณาบริบทปัจจุบันจะเห็นได้ว่ายุคของสงครามระหว่างรัฐได้ปิดฉากลง ขณะเดียวกันก็เห็นถึงคู่สงครามใหม่ที่มีสถานะเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ซึ่งในช่วงที่ผ่านมาจะเห็นได้ถึงบทบาทในการสงครามของกลุ่มก่อการร้ายต่าง ๆ ดังนั้น สงครามใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นยุคของการสู้รบระหว่างรัฐกับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Silke, 2014, pp. 89-98)

- **การเปลี่ยนแปลงของแบบแผนการรบ :** เมื่อสงครามมีลักษณะอสมมาตรและคู่สงครามใหม่ของรัฐกลายเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ย่อมส่งผลโดยตรงต่อแบบแผนการรบ ในสงครามอสมมาตร แบบแผนการรบมีลักษณะที่ไม่ตายตัวและเปลี่ยนแปลง (หรือไหลเลื่อน) ไปตามเงื่อนไขและสภาวะแวดล้อมของผู้ใช้ความรุนแรง อันจะเห็นได้จากพัฒนาการของการใช้ระเบิดแสวงเครื่อง การใช้รถระเบิด และที่สำคัญคือการใช้ระเบิดฆ่าตัวตาย เป็นต้น (Silke, 2014, pp. 75-88) แบบแผนการรบที่เปลี่ยนไปเช่นนี้ยังส่งผลต่อการวางแผนรับมือและการใช้กำลังของฝ่ายรัฐ และทำให้ฝ่ายรัฐต้องปรับตัวไปตามการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ด้วย (Bamrungsuk, 2019, p. 86)

- **การเปลี่ยนแปลงของกฎการสงคราม :** กฎการสงครามนี้อาจจะมี 2 ระดับคือในระดับรัฐ ได้แก่ กฎหมายระหว่างประเทศภาคสงคราม และในระดับรองลงมาสำหรับผู้ปฏิบัติ ได้แก่ กฎการปะทะ (Rule of engagement) ซึ่งถือเป็นพันธกรณีที่ผูกพันรัฐและกำลังพลของรัฐนั้น ๆ แต่สำหรับตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐแล้ว กฎกติกาการสงครามเหล่านี้ไม่มีผลผูกมัดกับกลุ่มเหล่านี้แต่อย่างใด นักรบกองโจรหรือผู้ก่อการร้ายไม่เคยและไม่จำเป็นต้องใส่ใจกับกฎการสงคราม (Bamrungsuk, 2017, p. 217) พวกเขามุ่งเป้าไปที่การแสวงหาโอกาสในการทำลายให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ภายใต้เงื่อนไขของเวลาและสถานที่ที่อำนวยให้ ในแง่นี้ ความท้าทายสำหรับฝ่ายรัฐก็คือ เจ้าหน้าที่ของฝ่ายรัฐจะสามารถใช้กำลังได้ในขอบเขตเพียงใด (Townshend, 2011, pp. 117-120) การใช้กำลังที่ไม่ได้สัดส่วนหรือไม่สมเหตุสมผลย่อมส่งผลลบต่อรัฐมากกว่าจะเป็นผลดี ในทางกลับกันผู้ก่อการร้ายอาจก่อเหตุรุนแรงเพื่อยุยให้รัฐใช้กำลังตอบโต้มากขึ้น แต่ถ้าหากรัฐไม่ตัดสินใจดำเนินการอะไรเลย ก็จะสร้างความไม่พอใจให้แก่สาธารณชนโดยทั่วไปด้วย

- **การเปลี่ยนแปลงของเครื่องมือการสงคราม :** ในสนามรบของสงครามตามแบบ อำนาจการยิงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการชี้ขาดการรบ ซึ่งพลังอำนาจทางทหารนี้ถูกวัดด้วยจำนวนของอาวุธ แต่ในสงครามยุคปัจจุบัน เราอาจจะเห็นได้ว่าอาวุธยุทโธปกรณ์ในสงครามตามแบบไม่อาจป้องกัน ป้อมปราการ หรือใช้ในการต่อสู้ในการต่อต้านการก่อการร้ายได้เลย จากเหตุก่อการร้ายในนิวยอร์ก (ค.ศ. 2001) ลอนดอน (ค.ศ. 2005) ปารีส (ค.ศ. 2015) และบรัสเซลส์ (ค.ศ. 2016) ล้วนแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพลังอำนาจทางทหารของรัฐไม่สามารถป้องปรามการก่อการร้ายได้ ขณะเดียวกันเครื่องมือที่ผู้ก่อการร้ายใช้ก่อเหตุไม่ใช่อาวุธหนักหรือระบบอาวุธสมรรถนะสูง หากแต่พวกเขาใช้อาวุธเทคโนโลยีต่ำ เช่น ปืนไรเฟิลกึ่งอัตโนมัติ และระเบิดแสวงเครื่อง รวมถึงระเบิดข้างถนน (Roadside bombs) เป็นต้น หากพิจารณาในมิติของการลงทุน กลุ่มก่อการร้ายลงทุนด้านในเครื่องมือการสงครามและมีการใช้จ่ายน้อยมาก (เมื่อเทียบกับฝ่ายรัฐ) และหากฝ่ายรัฐไม่สามารถป้องกันและป้องปรามปฏิบัติการของผู้ก่อการร้ายได้ ความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อประชาชนและสังคมก็จะมีมูลค่ามหาศาลด้วย (Townshend, 2011, pp. 136-137)

- **การเปลี่ยนแปลงของนิยามของชัยชนะ :** ในสงครามตามแบบ ชัยชนะถูกกำหนดเมื่อกำลังรบของรัฐข้าศึกถูกทำลายหรือไม่มีขีดความสามารถในการรบเหลืออยู่ แต่ในการต่อต้านการก่อการร้าย การกำหนดชัยชนะกลับไม่มีความชัดเจน ดังกรณีรัฐบาลสหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จในการโค่นล้มรัฐบาลตาลิบันใน ค.ศ. 2001 และโค่นล้มรัฐบาลอิรักได้ใน ค.ศ. 2003 แต่สงครามในอัฟกานิสถานและอิรักก็มิได้ยุติ สหรัฐอเมริกาอาจจะเป็นผู้ชนะในปฏิบัติการทางทหาร ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง (Regime change) ในทั้งสองประเทศ แต่สงครามหลังจากนั้นโหดร้ายและก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งต่อชีวิตกำลังพลและต่อค่าใช้จ่ายทางทหารแก่อเมริกันเป็นจำนวนมาก แต่สำหรับผู้ก่อการร้ายแล้ว แค่นี้เพียงสร้างบรรยากาศของความกลัวให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชนและสังคม พวกเขาก็ชนะแล้ว และยังขยายความกลัวให้เกิดขึ้นในวงกว้างมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งเป็นชัยชนะของกลุ่มก่อการร้ายมากขึ้นเท่านั้น

3) ความเปลี่ยนแปลงของการก่อการร้าย

ในสถานการณ์ปัจจุบันที่เมืองใหญ่ทั่วโลกเผชิญกับการก่อการร้าย มีแง่มุมต่างๆ ในมิติความมั่นคงควรจะต้องพิจารณา ได้แก่

- **การเปลี่ยนสมรภูมิของการก่อการร้าย** : ในยุคสงครามเย็น ความรุนแรงและการสู้รบมักเกิดในพื้นที่ที่ห่างไกล ความเจริญหรือในชนบท แต่ในปัจจุบันเรามักจะพบว่าเมืองได้กลายเป็นพื้นที่ที่เผชิญกับความรุนแรงและการก่อการร้าย (Beall, 2007, pp. 3-7; Coaffee, 2016, p. 7) สภาพเช่นนี้ทำให้เกิดข้อพิจารณาว่า ภูมิศาสตร์แห่งความรุนแรงในช่วงกลางของศตวรรษที่ 20 เป็นต้นมา เป็นเรื่องของสงครามชนบท (Rural warfare) แต่ภูมิศาสตร์สงครามของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นเรื่องของสงครามในเมือง (Urban warfare) และการก่อการร้ายในพื้นที่เมือง (Urban terrorism) รวมทั้งเมืองเป็นพื้นที่ของการประท้วงและการกบฏต่อต้านอำนาจรัฐ (Bloom, 2012, pp. 1-2)

ดังได้กล่าวแล้วว่าเมืองในโลกร่วมสมัยมีความเปราะบางเป็นอย่างยิ่ง หรือเป็นเป้าหมายอ่อน ซึ่งก็คือการเป็นพื้นที่ที่รักษาความปลอดภัยและปกป้องได้ยาก เพราะโดยสภาพของความเป็นเมืองสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความซับซ้อนของระบบต่างๆ ที่ดำรงอยู่ กับการเจริญเติบโตของเมืองในโลกปัจจุบัน เช่น ระบบขนส่ง ระบบสาธารณูปโภค หรือระบบเศรษฐกิจของเมือง เป็นต้น ซึ่งระบบเหล่านี้ในภาพรวมก็คือการเป็น “โครงสร้างพื้นฐานที่มีความสำคัญยิ่ง” (Critical infrastructure) นอกจากนี้ เมืองยังเป็นศูนย์กลางของความเจริญทางเศรษฐกิจ การเป็นศูนย์กลางชีวิตของผู้คนในสังคม ในสภาพเช่นนี้ เมืองมีพื้นที่สาธารณะอยู่มากมาย ในอีกด้านหนึ่งพื้นที่สาธารณะเช่นนี้ได้กลายเป็นเป้าหมายที่ดีของการก่อการร้าย เพราะการก่อการร้ายในปัจจุบันมุ่งปฏิบัติการในพื้นที่สาธารณะและมุ่งเป้าต่อประชาชนมากขึ้น และเมืองก็ป้องกันตนเองเป็นเหมือนกับการทำสงครามป้อมค่ายประชิดในโลกสมัยใหม่ หรือที่เรียกว่าเกิดภาวะ “Cities under siege” (Graham, 2011, pp. 21-23)

- **ความเปลี่ยนแปลงของคุณลักษณะผู้ก่อเหตุ** : ในอดีตเรามักจะคุ้นเคยกับคำว่าผู้ก่อการร้ายสากล ซึ่งมีนิยามว่าผู้กระทำการเป็นบุคคลที่อยู่ภายนอกประเทศ และเดินทางผ่านเส้นเขตแดนเข้ามากระทำการ เช่นนั้นแล้วเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นจึงเกิดจากบุคคลภายนอก หรือกล่าวในอีกแง่หนึ่ง ผู้ก่อการร้ายเป็นคนนอก ไม่ได้เป็นคนสัญชาติของประเทศนั้นๆ แต่โลกความมั่นคงปัจจุบัน มีผู้ก่อการร้ายที่เกิดขึ้นจากภายในหรือเป็นผู้ก่อการร้ายจากผลผลิตของปัญหาภายใน (Home-grown terrorists) ผู้ก่อการร้ายกลุ่มนี้อาจรับเอาแนวคิดที่ขบวนการก่อการร้ายเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ จนท้ายที่สุดพวกเขาเข้าเป็นสมาชิก และพร้อมร่วมปฏิบัติการกับกลุ่มก่อการร้าย ผู้ก่อการร้ายในแบบที่เกิดจากภายในเช่นนี้ บางส่วนเคยเดินทางไปร่วมรบกับกลุ่มก่อการร้ายในภูมิภาคตะวันออกกลางมาแล้ว ดังเช่นกรณีผู้ก่อเหตุโจมตีปารีส เคยเดินทางไปร่วมรบกับกลุ่มรัฐอิสลาม (IS) ในอิรัก และซีเรียมาแล้ว ดังนั้น เมื่อกลับเข้าสู่สังคมเดิม พวกเขาก็พร้อมจะเป็นเซลล์แฝง (Sleeper cell) ที่รอเวลาและโอกาสที่จะเปิดปฏิบัติการครั้งใหม่ (Martin, 2003, p. 235)

ในอีกด้านหนึ่ง การกล่อมเกลாதงูพิษและการจัดตั้งทางความคิดของกลุ่มก่อการร้ายผ่านการโฆษณาทางการเมือง ไม่เพียงแต่ทำให้ประชาชนบางส่วนมีความเห็นอกเห็นใจกลุ่มก่อการร้ายเท่านั้น แต่อาจเป็นปัจจัยผลักดันให้คนเหล่านี้ออกปฏิบัติการในลักษณะ “หมาป่าตัวเดียว” (Lone wolf) เช่นที่เห็นได้บ่อยครั้งจากการก่อเหตุในปัจจุบัน

- **ความเปลี่ยนแปลงของอายุและเพศของผู้ก่อเหตุ** : ผู้ก่อการร้ายในโลกยุคปัจจุบันมีอายุน้อยลง ในเหตุการณ์ที่ปารีส อายุของผู้ก่อเหตุมีเพียงยี่สิบต้นๆ เท่านั้น อายุสูงสุดของผู้ก่อเหตุคือ 29 ปี พวกเขาอายุน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับผู้ก่อการร้ายในอดีต หรือกรณีผู้ก่อเหตุระเบิดฆ่าตัวตายในไนจีเรียเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ค.ศ. 2015 เป็นเด็กหญิงอายุเพียง 11 ปีและ 18 ปีเท่านั้น ยิ่งไปกว่านั้น เหตุก่อการร้ายในปัจจุบันยังแสดงให้เห็นว่าผู้ก่อการร้ายเป็นผู้หญิงมากขึ้น ปัจจัยที่ผลักดันให้คนหนุ่มสาวเข้าสู่โลกของการก่อการร้าย เช่น ความไม่เป็นธรรม ความคับแค้นใจ และการเติบโตภายใต้แรงกดดันของสังคม ท้ายที่สุดปัจจัยเหล่านี้อาจเอื้อให้คนหนุ่มสาวตัดสินใจใช้ความรุนแรง เพื่อทำลายสังคมที่พวกเขามองว่าไร้ซึ่งความยุติธรรม (Samuel, 2012, pp. 8-11)

- **การเปลี่ยนแปลงแบบแผนของความรุนแรง** : การก่อการร้ายในแบบเดิมมักพึ่งพาการวางระเบิด หรืออาจก่อเหตุด้วยการจับตัวประกัน จี้อากาศยาน วางเพลิง ลอบสังหาร แต่หลังจากการก่อเหตุของกลุ่มฮิซบอลลอห์ (Hezbollah) ด้วยรถระเบิดฆ่าตัวตายต่อที่พิกของทหารอเมริกันและทหารฝรั่งเศส ในเดือนตุลาคม ค.ศ. 1983 แล้ว เมื่อก้าวเข้าสู่ทศวรรษสุดท้ายของศตวรรษที่ 20 และต่อมาในศตวรรษที่ 21 แล้ว ระเบิดฆ่าตัวตาย (Suicide bombings) ได้กลายเป็นแบบแผนของการก่อการร้ายร่วมสมัย และกลายเป็นภัยคุกคามที่สำคัญต่อความมั่นคงเมืองในโลกปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของ “รถระเบิด” (Vehicular bomb) หรือ “คนระเบิด” (Human bomb) ก็ตาม ปรากฏการณ์ความรุนแรงเช่นนี้ได้กลายเป็นแนวโน้มใหม่ที่เกิดขึ้นทั่วโลก (Hassan, 2011, pp. 15-23; Overton, 2019, pp. 1-2) ซึ่งปัจจัยสนับสนุนประการสำคัญเกิด

จาก พัฒนาการของระเบิดแสวงเครื่อง (Improvised explosive device: IED) ที่มีความรุนแรงมากขึ้น (Hassan, 2011, pp. 32-33) ความรุนแรงในลักษณะเช่นนี้ทำให้การป้องกันเมืองกระทำได้ลำบากมากขึ้น และเป็นโจทย์ความมั่นคงที่เมืองต่างๆ ในโลกร่วมสมัยต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับภัยคุกคามจากการก่อการร้ายต่อเมืองใหญ่ในปัจจุบัน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) เมืองเป็นเป้าหมายหลักของการก่อการร้าย เป็นสิ่งที่เห็นชัดโดยเฉพาะหลังจากเหตุการณ์ 9/11 ในสหรัฐ ดังจะเห็นได้ว่าการก่อการร้ายเกิดกับพื้นที่ที่เป็นเมือง ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นผลจากการเติบโตของสังคมเมืองในหลายประเทศทั่วโลก และอีกส่วนอาจจะเป็นพัฒนาการของแนวคิดในเรื่องของสงครามกองโจรในเมือง ซึ่งผู้นำในทางทฤษฎีที่มีอิทธิพลทางความคิดในเรื่องนี้อย่างมาก ได้แก่ Carlos Marighella ซึ่งเขาเสนอให้ใช้การก่อการร้ายในเมืองเป็นเครื่องมือของการต่อสู้ทางการเมือง (Martin & Prager 2019, p. 118) และแนวคิดเช่นนี้ยังสอดคล้องกับการก่อการร้ายใหม่ (The new terrorism) ที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 และกลุ่มเหล่านี้เลือกที่จะโจมตีแบบไม่จำแนกต่อเป้าหมายอ่อนที่อยู่ในพื้นที่เมือง (Martin & Prager 2019, p. 249) และวิธีการโจมตีเป้าหมายในเมืองเช่นนี้ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินในสังคมอย่างมาก ซึ่งผลที่เกิดขึ้นคือการยืนยันทฤษฎีการก่อการร้ายในเมืองของ Marighella ที่แม้จะนำเสนอเกี่ยวกับสังคมในละตินอเมริกาในยุคสงครามเย็น แต่ก็ขยายไปสู่การเป็นเครื่องมือของการต่อสู้ด้วยความรุนแรงกับสังคมเมืองในประเทศอื่นๆ และตัวแบบความรุนแรงเช่นนี้ยังพัฒนาเป็นการเชื่อมโยงทางทฤษฎีระหว่างนักวิชาการด้านผังเมืองกับการก่อการร้าย ที่ต้องการชี้ให้เห็นถึงการขยายตัวของสงครามและความรุนแรงเข้าสู่ตัวเมือง ดังตัวอย่างงานของ Graham (2004) Graham (2011) และ Beall (2007) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงการมาของการก่อการร้ายใหม่ ที่เมืองจะเป็นพื้นที่ของความรุนแรงร่วมสมัย อันก่อให้เกิดแนวคิดในเรื่องการก่อการร้ายในเมือง หรือในมิติทางทหารก็คือเรื่องของสงครามในเมือง

2) การเปลี่ยนแปลงของสงครามในโลกร่วมสมัย เป็นหัวข้อถกเถียงอย่างยาวนานในหมู่นักการทหาร เพราะการสิ้นสุดของสงครามเย็นทำให้เกิดคำถามที่สำคัญว่าสงครามในอนาคตจะมีคุณลักษณะอย่างไร หรือคู่สงครามของจริงจะเป็นใคร แต่บทบาทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state actors) เช่น ผู้ก่อการร้าย นักบงการโจร เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงการเป็นคู่สงครามในอนาคตรวมถึงการเปลี่ยนแปลงแผนของสงครามด้วย แนวคิดเช่นนี้สอดคล้องอย่างดีกับความรุนแรงที่เกิดจากเหตุการณ์ 9/11 เป็นต้นมา ดังจะเห็นได้จากการดำเนินนโยบายสงครามต่อต้านการก่อการร้ายของสหรัฐ ที่มีเป้าหมายทางทหารในการทำลายกลุ่มผู้ก่อการร้าย และตอกย้ำถึงการต่อสู้ระหว่างตัวแสดงที่เป็นรัฐกับที่ไม่ใช่รัฐ (Martin & Prager 2019, pp. 34-36) ขณะเดียวกันในทางความคิดก็ส่งผลให้เกิดทฤษฎีสงครามอสมมาตร ดังเช่นงานของ Manwaring (2012) และการก่อการร้ายในทางทฤษฎีได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุดของสงครามอสมมาตร (Martin & Prager, 2019, p. 325) ผลจากการวิจัยชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มที่สำคัญว่า ความรุนแรงในอนาคตซึ่งรวมถึงการก่อการร้ายมีลักษณะเป็นสงครามอสมมาตร

3) ความเปลี่ยนแปลงของการก่อการร้ายเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงของแบบแผนความรุนแรงในยุคหลังสงครามเย็น ชี้ให้เห็นถึงการขยายบทบาทของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ อันมีนัยถึงการถดถอยของสงครามระหว่างรัฐ แต่ในขณะเดียวกันการต่อสู้ระหว่างรัฐกับองค์กรทางการเมืองจะมีมากขึ้น ในอีกด้านนำไปสู่ทฤษฎีการก่อการร้ายใหม่ (The new terrorism) เช่นงานของ Martin & Prager (2019, p. 625) ที่ต้องการชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการใช้ความรุนแรงในรูปแบบเก่ากับแบบใหม่ ซึ่งมีนัยโดยตรงหมายถึงแบบแผนของการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 หรือเป็นการก่อการร้ายในยุคหลัง 9/11 ที่มีลักษณะเป็นการก่อการร้ายแบบไร้ขีดจำกัด (Unrestricted terrorism) (Martin & Prager 2019, pp. 84-86) อันนำไปสู่ข้อเสนอในทางทฤษฎีที่มองว่า ความรุนแรงที่เกิดในโลกปัจจุบัน โดยเฉพาะในกรณีของการก่อการร้ายหรือการก่อความไม่สงบนั้น ทำให้สงครามมีรูปแบบใหม่คือเป็นสงครามของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ (Non-state actor warfare) ในขณะที่แนวคิดเดิมของวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศจะเป็นสงครามระหว่างรัฐ (Inter-state warfare) หรืออีกนัยหนึ่งคือสงครามของตัวแสดงที่เป็นรัฐ (State-actor warfare) และการก่อการร้ายในศตวรรษที่ 21 เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ และขณะเดียวกันก็เห็นถึงการขยายบทบาททางทหารของตัวแสดงเช่นนี้ จนสามารถยกระดับเป็นคู่สงครามกับรัฐได้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การขยายบทบาทเช่นนี้ทำให้การศึกษาประเด็นความมั่นคงระหว่างประเทศต้องให้ความสนใจกับเรื่องของบทบาทและศักยภาพทางทหารของตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ เพราะความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐเป็นภัยคุกคามที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการก่อการร้าย

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ต้องการชี้ให้เห็นถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับพื้นที่ของเมืองในรูปแบบของการก่อการร้าย หรืออาจกล่าวได้ว่าภูมิศาสตร์ของการก่อการร้าย (Geography of terrorism) ได้มุ่งเข้าสู่เมือง การก่อการร้ายจึงต้องการทำลายวิถีของความเป็นเมือง พร้อมๆ กับในอีกด้านหนึ่งคือการทำลายสัญลักษณ์ของเมือง (Urban symbols) ในฐานะของการเป็นพื้นที่ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในโลกยุคปัจจุบัน หรืออาจกล่าวในอีกด้านหนึ่งได้ว่าเมืองเป็นสถาบันสังคมในโลกสมัยใหม่ อีกทั้งความเป็นเมืองมีจุดอ่อนในตัวเองในฐานะของการเป็นเป้าหมายในการโจมตี ไม่แตกต่างกันทั้งเมืองใหญ่ในประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศกำลังพัฒนาก็ตาม เพราะเมืองในตัวเองเป็นเป้าหมายที่ป้องกันตัวเองได้ยาก อีกทั้งการทำลายเมืองยังทำให้ความกลัวขยายตัวได้ง่ายและรวดเร็วมากกว่าการโจมตีเป้าหมายในชนบท

นอกจากนี้การโจมตีเมืองยังเป็นสัญลักษณ์ของการทำลายอำนาจรัฐอย่างชัดเจน และยังมีนัยถึงการทำลายอำนาจทางเศรษฐกิจ อีกทั้งการก่อเหตุในเมืองสามารถสร้างความเสียหายได้มากกว่า อันเป็นผลส่วนหนึ่งจากความหนาแน่นของประชากรในเมือง เช่น การวางระเบิดแสวงเครื่องในเมืองไม่เพียงจะทำให้เกิดความเสียหายทางกายภาพกับอาคารและสิ่งปลูกสร้างเท่านั้น หากแต่ยังสามารถทำให้เกิดการบาดเจ็บและเสียชีวิตของประชาชนเป็นจำนวนมากด้วย ดังจะเห็นได้จากสถิติของการก่อเหตุในเมือง ไม่ว่าจะเป็นการวางระเบิด การใช้ระเบิด หรือกรณีของระเบิดฆ่าตัวตายในปัจจุบัน ซึ่งความคิดเช่นนี้ด้านหนึ่งคือพื้นฐานของสงครามกองโจรในเมือง (Urban guerrilla warfare) (Martin & Prager, 2019, p. 197) ท้ายที่สุดประเด็นเรื่องการก่อการร้ายในเมืองยังนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงของสงครามและการก่อการร้ายในหลากหลายมิติอีกด้วย

การก่อการร้ายในเมืองเป็นแนวโน้มสำคัญของความรุนแรงร่วมสมัย และเมืองใหญ่ทั่วโลกมีความเสี่ยงที่จะต้องเผชิญกับความรุนแรงเช่นนี้ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น การเตรียมรับมือกับการก่อการร้ายในเมืองจึงเป็นโจทย์ความมั่นคงร่วมสมัยซึ่งผู้นำรัฐบาลและหัวหน้าส่วนงานที่เกี่ยวข้องจะต้องทำความเข้าใจกับมิติของความเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ หากแต่สังคมเองก็ต้องทำความเข้าใจในเรื่องนี้เช่นกัน การแก้ปัญหาจึงต้องการปัจจัยทั้งจากภายนอกและภายใน ขณะเดียวกันก็ต้องกำหนดแนวทางในการต่อสู้กับการก่อการร้ายในเมือง ด้วยการเตรียมความพร้อมของเมืองในฐานะของการเป็นพื้นที่เป้าหมาย การเตรียมงานด้านข่าวกรองในฐานะของการเป็นผู้ส่งสัญญาณให้เกิดการเตรียมรับสถานการณ์ความรุนแรง และการเตรียมเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะของการเป็นกลไกของรัฐที่ต้องเป็นองค์กรบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement agencies) และตำรวจจะเป็นด่านแรกของรัฐที่จะต้องรับมือกับความรุนแรงจากการก่อการร้ายในเมือง

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาที่พบว่าเมืองทั่วโลกมีความเสี่ยงและกลายเป็นเป้าหมายหลักของการก่อการร้าย รวมถึงการก่อการร้ายและความรุนแรงที่เกิดขึ้นทั่วทุกมุมโลกยังสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการสงครามในมิติต่าง ๆ จนก่อให้เกิดแบบแผนของสงครามใหม่ ยิ่งไปกว่านั้นเหตุการณ์การก่อการร้ายในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายังสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการก่อการร้ายในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นสมรภูมิของการก่อการร้าย คุณลักษณะของผู้ก่อเหตุ และแบบแผนความรุนแรง ดังนั้น การวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อการเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยของเมืองและการป้องกันการก่อการร้าย ผ่านการเตรียมความพร้อมใน 3 ส่วน คือ การเตรียมความพร้อมของเมือง การเตรียมเจ้าหน้าที่ตำรวจ และการเตรียมงานข่าวกรอง โดยเฉพาะสองส่วนหลังซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญของการต่อต้านการก่อการร้าย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมในงานของ Tembo (2014) และ Silke (2019))

การเตรียมความพร้อมของเมือง

การเตรียมความพร้อมเพื่อสร้างความมั่นคงเมืองในภาพรวม สามารถดำเนินการผ่านมาตรการ ต่างๆ ดังนี้

1) สร้างระบบงานที่ครอบคลุมระบบของเมือง: ความเป็นเมืองมีนัยถึงความเป็นที่ตั้งของหน่วยงานทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน การจัดทำแผนเผชิญเหตุจึงต้องสามารถครอบคลุมหน่วยงานต่างๆ ที่สำคัญ ดังนั้นจึงต้องจัดระบบของการประสานงาน เช่น การกำหนดตัวบุคคล/ตำแหน่งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ระบบของการส่งและประสานข้อมูลข้ามหน่วยหรือข้ามจากภาครัฐไปสู่องค์กรของภาคเอกชน ตลอดจนสร้างระบบการฝึกซ้อมเพื่อให้เกิดความพร้อมของหน่วยงานต่างๆ ในการรับมือกับสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้การเตรียมการในเรื่องทางการแพทย์เพื่อรองรับผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต เป็นอีกประเด็นที่สำคัญ

2) สร้างเมืองให้เข้มแข็ง: ดังได้กล่าวแล้วว่าเมืองมีความเป็นเป้าหมายอ่อน ดังนั้น จะต้องสร้างระบบรองรับที่จะช่วยให้เมืองมีความเป็นเป้าหมายแข็ง (Hard targets) ที่สามารถปกป้องตัวเองได้มากขึ้น ดังนั้น การติดตั้งระบบของการเฝ้าตรวจเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เช่น กล้องโทรทัศน์วงจรปิด และระบบของการเฝ้าตรวจจะต้องได้รับการปฏิบัติทันที เมื่อมีสิ่งบ่งชี้เหตุผิดปกติ

ขึ้น แม้ระบบของการเฝ้าตรวจอาจจะป้องปรามการก่อเหตุร้ายไม่ได้ทั้งหมด แต่ก็จุดเริ่มต้นที่ทำให้เป้าหมายมีความเข้มแข็งมากขึ้น ดังตัวอย่างจากประสิทธิภาพของกล้องวงจรปิดในการต่อต้านการก่อการร้ายในหลายๆ เมืองใหญ่ของยุโรป เช่น บทบาทของกล้องวงจรปิดในกรณีระเบิดลอนดอน (7/7) ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามผู้ก่อเหตุได้อย่างรวดเร็ว

3) สร้างระบบคุ้มครองผู้ปฏิบัติงาน: ในการเข้าจัดการกับความรุนแรงที่เกิดขึ้น เช่น การระเบิด หรือการแพร่กระจายของสารเคมีที่เกิดจากการก่อการร้าย อาจทำให้เกิดอันตรายแก่ผู้ปฏิบัติงานของฝ่ายรัฐได้ ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานดับเพลิง เจ้าหน้าที่หน่วยแพทย์ หรือชุดเก็บกู้วัตถุระเบิด เป็นต้น ดังนั้น ภาครัฐจะต้องมีมาตรการในการคุ้มครองบุคลากรเหล่านี้ ทั้งในช่วงของการปฏิบัติหน้าที่และหลังปฏิบัติการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวของบุคลากรในกรณีที่ประสบความสูญเสียจากการปฏิบัติหน้าที่

4) สร้างการสื่อสารกับประชาชน: การให้ข้อมูลข่าวสารแก่สาธารณชนในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างมาก แนวความคิดที่เห็นว่าควรปิดข่าวหรือไม่แจ้งเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้น เพื่อที่ประชาชนจะได้ไม่เกิดอาการวิตกกังวล (Panic) อาจจะเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลลบมากกว่า เพราะการให้ข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชนน่าจะเป็นหนทางที่ทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นได้ การจัดเตรียมระบบและการกำหนดหน่วยงานและตัวบุคคลในการให้ข่าวสารแก่สาธารณชน จึงเป็นประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญที่จะไม่ทำให้เกิดความกังวลเกินกว่าเหตุในสังคม อีกทั้งจะต้องตระหนักว่าทักษะของการให้ข่าวในกรณีนี้เป็นประเด็นสำคัญในการสื่อสารกับประชาชนในวงกว้าง และความสามารถเช่นนี้จะช่วยลดความวิตกกังวลในสังคมได้

5) สร้างระบบสื่อสารระหว่างหน่วยงาน: เมื่อต้องเตรียมรับมือกับความรุนแรง หน่วยงานระหว่างภาครัฐกับภาครัฐ หรือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนจะต้องมีระบบของการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (Interoperable communications) เพราะนอกจากจะทำให้เกิดการไหลของข้อมูลแล้ว ยังจะทำให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน เช่น ในบางกรณีเจ้าหน้าที่รัฐอาจจะต้องขอให้บริษัทเอกชนหยุดระบบการขนส่งของตน ก็จะต้องมีช่องทางให้เอกชนเข้าใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย การสร้างระบบสื่อสารและระบบการทำงานร่วมกันเช่นนี้จะทำให้การรับมือกับการก่อการร้ายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6) สร้างการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ: การตัดสินใจของฝ่ายรัฐในบางเหตุการณ์ต้องการความเข้าใจและการสนับสนุนจากภาคเอกชน เช่น การตัดสินใจหยุดระบบขนส่ง ไม่ว่าจะเป็นทางบก ทางเรือ หรือทางอากาศ หรือการประกาศปิดสถานที่ทางธุรกิจของภาคเอกชน ซึ่งเป็นความจำเป็นที่จะต้องให้เอกชนที่เป็นเจ้าของธุรกิจดังกล่าวเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้และตัดสินใจด้วย เพราะการขาดข้อมูลในบางครั้งอาจทำให้ภาคเอกชนไม่ตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงที่จะเกิดขึ้น และเกิดความรู้สึกต่อต้าน เนื่องจากมองว่าการตัดสินใจของภาครัฐนำมาซึ่งความเสียหายทางธุรกิจของตน

7) สร้างระบบการบริหารงานฉุกเฉินในพื้นที่: โดยทั่วไปแล้วการมีแผนเผชิญเหตุในระดับประเทศเป็นเรื่องปกติ แต่การทำแผนเช่นนี้ในระดับท้องถิ่นหรือในระดับของพื้นที่แต่ละส่วนมีความจำเป็นมากขึ้นในสถานการณ์ความรุนแรงในโลกปัจจุบัน เพราะจะทำให้เจ้าหน้าที่ในพื้นที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเมื่อเกิดเหตุความรุนแรงขึ้น ก็ไม่จำเป็นต้องรอการสั่งการจากหน่วยระดับบนหรือส่วนกลางเสมอไป กล่าวคือจะทำให้เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ที่เกิดเหตุโดยตรงสามารถปฏิบัติงานได้ทันที

การเตรียมเจ้าหน้าที่ตำรวจ

เมื่อจะต้องเตรียมเมืองเพื่อรับมือกับการก่อการร้ายขึ้นนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นส่วนงานหลักหนึ่งที่เป็นเสมือน “ด่านหน้า” ของเมืองในการเผชิญกับความรุนแรงที่เกิดขึ้น ตำรวจซึ่งมีฐานะเป็นกลไกของรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องของ “ความปลอดภัยสาธารณะ” (Public safety) จึงมีความสำคัญในการกิจเช่นนี้โดยตรง ซึ่งการเตรียมองค์กรตำรวจสามารถแบ่งออกเป็นขั้นตอนต่างๆ ของสถานการณ์ ดังนี้

1) สร้างความพร้อมในยามปกติ: ในภาวะปกติที่สถานการณ์ก่อการร้ายยังไม่เกิดขึ้น มิได้หมายความว่าตำรวจไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมการ หากในภาวะเช่นนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจยังต้องทำงานด้านการข่าว เพื่อให้สามารถติดตามความเคลื่อนไหวของบุคคลเป้าหมาย ที่จะต้องเฝ้าตรวจและติดตามให้ได้ ในอีกด้านหนึ่งขององค์กรตำรวจยังต้องเตรียมในอีกสี่ส่วนในภาวะปกติคือ เตรียมหน่วยปฏิบัติ เตรียมบุคลากร เตรียมอุปกรณ์ เตรียมแผน เตรียมการฝึก และเตรียมแนวทางการสอบสวน ซึ่งการเตรียมเช่นนี้จะเป็เงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้้องค์กรตำรวจมีความพร้อมที่จะเผชิญเหตุ และสามารถรับมือกับการก่อเหตุที่จะเกิดขึ้นได้จริง

2) สร้างความรู้ในแนวทางการปฏิบัติเมื่อเกิดเหตุการณ์ก่อการร้ายเกิดขึ้นจริง: เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องได้รับการฝึกและแนวทางการปฏิบัติ เพื่อให้ตำรวจมีความรู้ความเข้าใจที่จะดำเนินการให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) สร้างความเข้าใจในมาตรการการใช้อำนาจ: ในลำดับต่อมา เมื่อเกิดมีการใช้อำนาจเกิดขึ้น เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องมีความเข้าใจในขั้นตอนของการปฏิบัติ และจะต้องเข้าใจถึงการวัดความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่อต้านการก่อการร้ายอื่นๆ ตลอดจนถึงบทบาทในการใช้อำนาจของฝ่ายตำรวจ

4) สร้างความรู้ในขั้นตอนการฟื้นฟู: เมื่อผ่านขั้นตอนของใช้อำนาจ จะเป็นขั้นตอนการฟื้นฟู ซึ่งจะต้องสร้างความรับรู้สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจว่า การฟื้นฟูจะต้องดำเนินการอย่างไรบ้าง

5) สร้างความรู้ความเข้าใจ: เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องทำความเข้าใจว่า การก่อการร้ายมิใช่เรื่องของอาชญากรรมตามปกติ การจะใช้มาตรการเดิมที่ต่อสู้กับอาชญากรรมไม่ใช่สิ่งที่จะนำมาใช้ในการต่อสู้กับการก่อการร้ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงควรได้รับการอบรมให้เกิดความรู้และความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ เพื่อสร้างทัศนคติให้เกิดความเข้าใจว่าผู้ก่อการร้าย แม้จะมีมิติของอาชญากรรม แต่พวกเขาโดยตัวเองแล้วไม่ใช่อาชญากร

6) สร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศ: ในอีกด้านหนึ่ง องค์กรตำรวจจะต้องสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างประเทศเพื่อเป็นประโยชน์ทั้งในงานการฝึก การถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนถึงการเตรียมในเรื่องของการป้องกันและควบคุมการผ่านแดน

7) การสนับสนุนทางเทคโนโลยี: การดำเนินการในเรื่องของการต่อต้านการก่อการร้ายของเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้น ควรได้รับความสนับสนุนในเรื่องทางเทคโนโลยี และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการกิจดังกล่าว ทั้งในเรื่องของการรวบรวมข้อมูล การเฝ้าตรวจ และการติดตาม ตลอดจนถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อสนับสนุนปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจด้วย

8) การดำเนินการของตำรวจเป็นส่วนหนึ่งของการใช้มาตรการทางกฎหมาย (Legalistic options) ในการจัดการกับปัญหาการก่อการร้าย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจึงควรต้องตระหนักในเรื่องความเป็นนิติรัฐ (Rule of law) ในกระบวนการเช่นนี้ด้วย

การเตรียมงานการข่าว

งานการข่าวถือว่าเป็น “หัวใจ” ของการต่อต้านการก่อการร้าย หากปราศจากการข่าวที่ดีแล้ว โอกาสที่รัฐจะสามารถป้องกันตัวเองจากการก่อการร้ายจะเป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขาดข้อมูลข่าวกรองจะทำให้การเตือนภัยที่จะเป็นต้นทางของการรับมือกับการสร้างความรุนแรงจากการก่อการร้าย การเตรียมงานด้านข่าวกรองจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความมั่นคงเมือง การเตรียมในเรื่องนี้ประกอบด้วย 8 ประการ ได้แก่

1) สร้างการประสานและบูรณาการด้านการข่าว: เนื่องจากในทุกประเทศรวมทั้งในกรณีของไทยนั้น รัฐบาลหน่วยงานการข่าวหลายหน่วย และในหลายระดับ ดังนั้นการเชื่อมต่อทั้งในบริบทของการประสานและบูรณาการ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของหน่วยงานการข่าวต่างๆ อีกทั้งการเชื่อมต่อเช่นนี้ทำให้รัฐบาลสามารถมีและใช้ข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) สร้างการเชื่อมต่อระหว่างข้อมูลข่าวกรองกับการประเมินภัยคุกคาม: เนื่องจากการเตรียมรับมือกับการก่อเหตุของผู้ก่อการร้ายนั้น รัฐบาลมีความจำเป็นต้องประเมินสถานการณ์ภัยคุกคามด้วย การเชื่อมต่อระหว่างการประเมินสถานการณ์กับข้อมูลข่าวกรองจะเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ภาครัฐสามารถรับมือกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ และทั้งนี้ยังจะทำให้เกิดการเตือนภัยการก่อการร้ายได้มากขึ้นด้วย

3) สร้างความร่วมมือด้านการข่าวกับต่างประเทศ: การสร้างความร่วมมือกับรัฐบาลต่างประเทศเพื่อรับมือกับการก่อการร้ายที่มีลักษณะเป็น “ภัยคุกคามข้ามชาติ” (Transnational threat) ในการเมืองโลกปัจจุบัน เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งเนื่องจากไม่มีรัฐบาลใดสามารถรับมือกับภัยก่อการร้ายได้อย่างเป็นเอกเทศ โดยไม่มีความร่วมมือกับรัฐและ/หรือองค์กรภายนอก

4) สร้างความพร้อมในงานการข่าว: การเตรียมการในเรื่องเช่นนี้อาจจะมีความแตกต่างกันในเบื้องต้นในฐานะของการเป็นหน่วยงานความมั่นคงใน 6 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ การจัดตั้งหน่วยและทีมงานที่มีภารกิจในการต่อต้านการก่อการร้ายโดยตรง การสร้างและพัฒนาบุคลากร การจัดหาอุปกรณ์ต่างๆ ที่มีความจำเป็นในภารกิจนี้ การจัดทำแผนที่เกี่ยวข้องกับงานการข่าวในระดับต่างๆ การจัดการและพัฒนากระบวนการฝึกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทั้งในระดับของหน่วยและตัวบุคคล และสุดท้ายคือการจัดทำนโยบายและแนวทางการปฏิบัติในงานข่าวกรองเพื่อการต่อต้านการก่อการร้าย

5) สร้างความร่วมมือและความเข้าใจในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างหน่วยข่าวกรองกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายของประเทศ: ประเด็นนี้มีความสำคัญ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วองค์กรข่าวกรองมีสถานะเป็น “หน่วยงานปิด” แต่หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายมักจะเป็นหน่วยงานเปิด การประสานระหว่าง “งานเปิด” และ “งานปิด” ของภาครัฐจึงเป็นปัจจัยสำคัญอีกประเด็น และทั้งนี้ยังจะต้องสร้างให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในสองส่วนนี้ เข้าใจธรรมชาติของแต่ละส่วนและสามารถทำงาน

ร่วมกันได้ โดยมีความขัดแย้งและการแข่งขันระหว่างหน่วยให้น้อยที่สุด และจะต้องสร้างให้เกิดความตระหนักว่า ผู้แข่งขันที่น่ากลัวที่สุดคือผู้ก่อการร้าย ไม่ใช่เจ้าหน้าที่รัฐด้วยกันเอง

6) สร้างการพัฒนาและปรับปรุงระบบงานการข่าว : เนื่องจากการก่อการร้ายมีพัฒนาการและความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก มิใช่เกิดจากเพียงการพัฒนาของเทคโนโลยีเท่านั้น หากแต่ความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมยังส่งผลให้การก่อการร้ายมีความซับซ้อนมากขึ้นในตัวเอง ในสถานะที่รัฐและสังคมต้องเผชิญหน้ากับการก่อการร้ายที่ซับซ้อนและรุนแรงมากขึ้นนั้น การพัฒนาและปรับปรุงระบบงานข่าวกรองของประเทศในส่วนนี้เป็นเรื่องที่มีความจำเป็น และขณะเดียวกันก็ต้องการการลงทุนจากภาครัฐ โดยรัฐบาลจะต้องตระหนักว่า ปัญหาความมั่นคงในโลกยุคปัจจุบัน จะทุ่มการพัฒนาแต่เพียงในมิติของอำนาจกำลังรบทางทหารไม่ได้ แต่การสร้างประสิทธิภาพของงานการข่าวจะเป็นดังการสร้าง “กำแพงเมือง” ที่แข็งแกร่งในการป้องกันการก่อเหตุในเมืองในโลกสมัยใหม่

7) สร้างการเชื่อมต่อกับภาคประชาสังคมในการแจ้งเตือนภัยการก่อการร้าย : การแจ้งเตือนกับสังคมในการเตรียมตัวรับมือกับความรุนแรงเป็นอีกเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะหากไม่ขึ้นตอนและการประสานงานที่ดีกับภาคประชาสังคมแล้ว ผลที่เกิดอาจนำไปสู่ความโกลาหลได้ แต่หากขาดการแจ้งเตือนและเกิดความรุนแรงขึ้น หน่วยข่าวกรองจะกลายเป็นผู้ที่ถูกกล่าวโทษว่าไม่ทำหน้าที่ในการเตือนภัย ดังนั้น การสร้างระบบการเตือนภัยเพื่อการป้องกันเมืองสมัยใหม่จึงเป็นอีกประเด็นที่มีความจำเป็น

8) สร้างความเข้าใจเรื่องงานการข่าวกับฝ่ายนโยบายและ/หรือนักการเมืองที่เข้ามารับผิดชอบงานด้านความมั่นคงของประเทศ : เนื่องจากธรรมชาติของงานข่าวกรองโดยทั่วไปแล้วเป็นงานที่มีความละเอียดอ่อนอย่างมาก และเมื่อเป็นงานข่าวกรองที่อยู่ในบริบทของการต่อต้านการก่อการร้ายด้วยแล้ว ก็ยังมีความละเอียดอ่อนในตัวเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นปัญหานี้ในยุคปัจจุบันส่วนหนึ่งอาจจะมีข้องเกี่ยวกับปฏิบัติการที่มาจากภายนอก และการแจ้งเตือนที่มาจากรัฐภายนอก ดังนั้น ฝ่ายการเมืองที่ทำงานความมั่นคงจะต้องเข้าใจความละเอียดอ่อนในเรื่องเช่นนี้ และในอีกด้านฝ่ายการเมืองควรจะต้องเข้าใจถึงความสำคัญของการข่าวกรองในฐานะของการเป็นเครื่องมือในการรักษาความมั่นคงของประเทศ

9) สร้างองค์ความรู้ : การก่อการร้ายมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในมิติของการปฏิบัติ เทคโนโลยี และประเด็นซับซ้อน การศึกษาและวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ในเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ อันจะเป็นพื้นฐานในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติ เพราะจะต้องสร้างความตระหนักว่า แบบแผนการก่อการร้ายไม่ได้มีลักษณะหยุดนิ่ง และพัฒนาการเช่นนี้มีความเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในเวทีโลก ดังจะเห็นได้ว่าโลกาภิวัตน์เป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดมิติใหม่ๆของการก่อเหตุรุนแรงในภูมิภาคต่าง ๆ

10) สร้างขีดความสามารถในการทำนาย : การดำเนินการด้านข่าวกรองคือการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากแหล่งเปิดและแหล่งปิด การดำเนินการเช่นนี้คือการสร้างขีดความสามารถในการคาดคะเน (Anticipate) พฤติกรรมของผู้ก่อการร้าย อันจะนำไปสู่การคาดการณ์ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดในอนาคต ดังนั้นเพื่อให้การรวบรวมข้อมูลมีมากเพียงพอเพื่อการคาดคะเนมีความถูกต้องมากที่สุด จึงอาจต้องลงทุนเพื่อนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาเป็นเครื่องมือในการกิจนี้

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการ “ความรุนแรงร่วมสมัยในสังคมไทย : การก่อการร้าย” ภายใต้ชุดโครงการ “ท้าทายไทย : สังคมไทยไร้ความรุนแรง” ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ

เอกสารอ้างอิง

- Bamrungsuk, S. (2010). *City and contemporary terrorism*. Bangkok: Security Studies Project. (in Thai)
- Bamrungsuk, S. (2011). *New terrorism*. Bangkok: Security Studies Project. (in Thai)
- Bamrungsuk, S. (2017). *Asymmetric warfare: New pattern of conflict*. Bangkok: Security Studies Project. (in Thai)
- Bamrungsuk, S. (2019). *The new face of war*. Bangkok: Security Studies Project. (in Thai)
- Beall, J. (2007). *Cities, terrorism and urban war of the 21st century*. (Working Paper no. 9). London: Crisis State Research Centre, LSE.
- Beall, J., Goodfellow, T. & Rodgers, D. (2011). *Cities, conflict and state fragility*. (Working Paper no. 85) London: Crisis States Research Centre, LSE.
- Bloom, C. (2012). *Riot city: Protest and rebellion in the capital*. London: Palgrave Macmillan.

- Coaffee, J. (2016). *Terrorism, risk and the global city: Towards urban resilience*. London: Routledge.
- Freedman, L. (2018). *The future of war: A history*. London: Penguin Books.
- Graham, S. (Ed.). (2004). *Cities, war, and terrorism: Towards an urban geopolitics*. MA: Blackwell.
- Graham, S. (2011). *Cities under siege: The new military urbanism*. New York: Verso.
- Hassan, R. (2011). *Suicide bombings*. London: Routledge.
- Manwaring, M. G. (2012). *The complexity of modern asymmetric warfare*. Oklahoma: University of Oklahoma Press.
- Martin, G. & Prager, F. (2019). *Terrorism: An international perspective*. London: SAGE.
- Overton, I. (2019). *The price of paradise: How the suicide bomber shaped the modern age*. London: Quercus.
- Samuel, T. (2012). *Reaching the youth: Countering the terrorist narrative*. Kuala Lumpur: SEARCCT.
- Silke, A. (2014). *Terrorism: All that matters*. London: Hodder & Stoughton.
- Silke, A. (Ed.). (2019). *Routledge handbook of terrorism and counterterrorism*. New York: Routledge.
- Tembo, E. (2014). *US-UK counter-terrorism after 9/11: A qualitative approach*. London: Routledge.
- Townshend, C. (2011). *Terrorism: A very short introduction*. Oxford: Oxford University Press.